

A lelőhelynek a vezeték nyomvonalába eső szakaszát teljesen feltártuk. A leletanyag a nagykanizsai Thúry György Múzeumba került.

KVASSAY JUDIT

14. Balatonőszöd, Temetői-dűlő

(Somogy megye) R, B, LT, A, Kö

A részletes tanulmányt lásd a 43. oldalon!

BELÉNYESY KÁROLY – HORVÁTH TÜNDE

15. Balatonszárszó, Kis-erdei-dűlő

(Somogy megye) U, R, A, Á

A 2002. április 2. és november 29. között végzett ásatással 44 375 m² területet tártunk fel (M7/S-8). Szelvényeink közvetlenül kapcsolódtak a már feltárt területekhez, célunk a középső neolitikus település veszélyeztetett részének teljes megkutatása volt. A 2002-ben feltárt terület döntő hányada a dűlő K-i oldalán fekszik, a 2001. évi feltárás területe és a fennsík keleti pereme között. Teljesen feltártuk a csomópont délkeleti részét, É-i irányban egy 25 m széles sávban elértük a kisajátított terület határát. A dűlő DK-i, K-i és ÉK-i részén az ásatás egy összefüggő, kb. 38 000 m² nagyságú területre terjedt ki. A nyugati részen kb. 6400 m² a feltárt felület nagysága.

Megtaláltuk további 16 újkőkori ház maradványait, ezzel a lelőhelyen feltárt, a vonaldíszes kultúrkörhöz köthető épületek száma negyvenre emelkedett. Kiástuk a neolitikus sánc újabb 40 m hosszú szakaszát, megfigyeltük a sánc 4. és 5. bejáratát. Előkerült összesen 24 neolitikus sír, több újkőkori halottat melléklettel: díszített kerámiával, csonteszközökkel, kovapengékkel temettek el. A középső neolitikus kerámiaanyagban dominál a dunántúli vonaldíszes kultúra Keszthely csoportjának leletanyaga, de az ásatás ÉK-i részén markáns korai vonaldíszes leletanyag került elő az objektumokból. A nagyszámú pattintott kőeszköz döntően bakonyi radiolaritból készült, előkerült sok őrlőkő és tíznél több kőbalta is.

A K-i felületen megtaláltuk a rézkori Balaton-Lasinja kultúra két gödörkomplexumát. A plató Ny-i részén egy félig földbe mélyített avar házat, több avar kemencét, egy fülbevaló mellékletes avar sírt, és a korszak sekély árkait tártuk fel. Az avar leletanyag 7. századi. Előkerült Árpád-kori verem és kemence is, az ásatási felületet egy nagy és több kisebb, sekély középkori árok szelte át, rendszerint csekély leletanyaggal. Az avar és Árpád-kori objektumokból további kisszámú fémtárgy: sarló, nyílhegy, vaskés látott napvilágot.

Feltártunk közel 2000 telepobjektumot, melyek nagy része gödör, kb. 500 cölöplyuk a neolitikus házakhoz tartozik. Említést érdemelnek továbbá a neolitikus házakhoz tartozó hosszanti árkok. A 7 kemence, egy kivételével, őskorinál fiatalabb.

Munkatárs: Fábrián Szilvia.

OROSS KRISZTIÁN

16. Balatonszárszó, Poszthomoki-dűlő

(Somogy megye) U, Á

Balatonszárszó határában, az úgynevezett Kis-erdei-dűlő területén az MTA Régészeti Intézete a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságával együttműködésben 2000 szeptembere óta végzi az M7-es autópálya csomópontjának megelőző feltárását. Az itt folyó kutatás során került látókörrünkbe a feltárástól mintegy 500 m távolságban lévő Poszthomoki-dűlő területe. A Kis-erdei-dűlő platójának É-i nyúlványaként kiemelkedő, a Balaton felé lejtő dombon, ásatási felületeink légi fotózása során olyan anomáliákat észleltünk, amelyek az ismert és részben feltárt neolitikus és középkori jelenségek közelében újabb, eddig ismeretlen lelőhelyet ígértek. A dombon folyó intenzív mezőgazdasági művelés alkalmat adott ennek megerősítésére. A mélyművelés (szántás és tárcsázás) során rendre előkerülő emberi csonttöredékek alapján a dűlő területén egy temető fekszik, amely az erózió és a mezőgazdasági művelés miatt folyamatosan pusztul. A temető korára utaló leletanyag ugyan nem került elő, de a topográfiai helyzet, a mellékletek valószínűsíthető szegénysége és a feltételezett sírok légi fotó alapján kikövetkeztethető tájolása alapján azt feltételeztem a 10–11. századra kelteztük.

2002. szeptember 16. és október 7. között a dombtetőn kijelölt mintegy 200 m² területen szondát nyitottunk. Az 5×5 m-es szelvényekben az átlagosan 30–40 cm vastagságú humusztakaró alatt a meszes, homokos löszben megjelentek egy korábbi aláforgatás ÉK–DNy irányú sávjai. Az ekenyomok tulajdonképpen szétzabdalták a temető viszonylag magasan – a lösz és a humusz határán – jelentkező, K–Ny-i tájolású sírjait. Az erős bolygatás ellenére szinte kivétel nélkül minden váz közelében sikerült feltárnunk annak mellékleteit, vagy annak töredékeit. Az elkeskenyedő és a pödörött végű hajkarikák (egy ezüst hajkarika kivételével bronzból) és az egyszerű bronz pántgyűrűk megerősítették a temető korábbi, 10–11. századra való keltezését. A kis felületen észlelt roncsolt sírok feltárása után ÉK-i és DNy-i irányba bővítettük a kutatásra szánt területet. A DNy-i szelvényekben fekvő csontvázak a korábbiakban leírtakhoz képest mintegy 20 cm-el mélyebben jelentkezték. Kevésbé voltak megbolygatva, így lehetőség nyílt a fektetés, és helyenként a testet követő ovális sírgödör megfigyelésére és a jó minőségű antropológiai mintaanyag gyűjtésére. A felület DNy-i és ÉK-i szélén sikerült megfigyelnünk és feltárnunk összesen három, vaskéssel, illetve tűzkésztséggel sírba helyezett férfi csontvázat. A mélyebben fekvő sírok miatt a megnyitott felületeket átvágtuk. Ennek során első szelvényünkben és annak DK-i határán három újabb csontváz került elő. Ezek feltárása során egy erősen meszes, köves ÉK–DNy irányú sávot(!) észleltünk, amelynek kutatása és funkciójának megnyugtató tisztázása végett, munkagép segítségével DK-i irányban újabb szelvényeket nyitottunk. Ennek során kiderült, hogy az általunk megfigyelt jelenség természetes eredetű homokkőkép-